

Brevis & exacta

13

DEDUCTIO

damnorum, quæ ex diversis Sortibus Monetalibus, quales hoc tempore in Regno Poloniæ cuduntur, inprimis vero ex cupreis Solidis, exoriuntur.

Una cum fundamentali Refutatione Scripti Cujusdam Polonici, cujus titulus est:

Informacja Względem Szelagow.

Excerpta, & latine Conversa ex Epistola Polonica fidelis cujusdam Patriotæ Prutenici, ad quendam Nobilem Polonum.

ANNO M DC LXI.

Admonitio ad Lectorem.

HÆc Deductio antehac Polonice ac Germanice fuit edita. In quibus editionibus error est supputationis damni ex Trigrossis proveniente, inde ortus, quod Probatores duas tantum ab initio Trigrossorum particulas nacti fuerant, ex quarum instituta Proba persuasi sunt, ex una Marca confici particulas 145. unde facta est computatio enormis illius damni 57. flor. in 100. Postea nacti sunt Maream integram & deprehenderunt Maream constitui ex particulis seu petiis 120. atq; inde confici damnum 30. flor. 25. gr. in 100. quod & sic satis grande est. Duæ ergo petiæ illæ, ex quibus prior Proba facta est, fuerant, ut apparet, ex levioribus. Quod sciri ab initio non potuit. In hac latina versione ista aberratio correctæ, & res ad iustum Computum reducta est. Tu Lector benevole fauebis sincera ingenuitati adversus malignitatem eorum, qui errorem non destinato sed ex accidenti commissum cavillari non erubescunt.

Circa postremâ Commissionem
Monetariam, quæ Warſaviæ Anno
1659. celebrata est, conclusum fuit
ut duæ Milliones solidorum cupre-
orum, altera pro Regno, altera pro
Magno Ducatu Lithuanîæ cuderen-
tur. Pariterq; a Proceribus illic
præsentibus tam Domino Legato Brandenburgico,
quam Civitatis Gedanensis Ablegatis expresse atq; ite-
ratis vicibus suis declaratum, quod illi cuprei Solidi in-
tra complexum Regni & Magni Ducatus Lithuanîæ
coërceri, neq; terris Prussiæ obtrudi, aut in eas im-
portari deberent.

Præterea conclusum fuit, ut Orthonum in poste-
rum cudendorum 30. petiæ in unam marcam fierent,
continentes argenti puri decem lothonos & duodecim
denarios.

Quod vero ad cæteras minutiores Sortes attinet,
quibus argentum cupro permixtum inest, quales sunt.
Sex-grossi, Trigrossi, Pultoraki seu sesquigrossi, &
Grossi, ab ijs cudendis esse omnino supersedendum.

Quemadmodum istorum omnium, in primis de-
clarationum supradictarum probe meminisse pote-
runt Illustrissimi Proceres, qui illi Commissioni in-
terfuerunt aut potius præfuerunt.

Quod autem talia Conclufa ex illo tempore non fuerunt, uti oportebat, obfervata, id imputandum eft privatis quibusdam fuum commodum quærentibus, qui rem monetariam in Regno Poloniæ in ftatum tam perditum deduxerunt, ut damnum quod inde ad univerfos Regnicolas, computando a fupremis ad infimos, neceffariò devolvitur, eos in extremam perniciem conjecturum, & vel decem bellis futurum fit exitiofius.

Ad id liquidius demonftrandum, neceffe eft excutere fingulas fortès monetales in fpecie, quantumq; in unaquaq; fit damni, juxta Probas de fuper fide integra inftitutas, oftendere. Initium vero fiet ab illis fortibus, in quibus cuprum cum argento, ut loquuntur, ligatum eft.

Orthones ante Commiffionem Monetariam poftremam, juxta ordinationem quandam, quam illius temporis Thefaurarius Supremus Arrendatori Monetæ privatim concefferat, ita fuerunt cufi, ut petiæ 32, unam Marcam facerent, neq; Marca plus argenti puri quam decem lothonos & quatuor denarios contineret. Quanquam autem affirmari non poffit, quod iftiusmodi Orthones poft præmemorata Commiffionem in Regno fabricati fint; certum tamen eft, Orthones tales, quales Commiffio ordinaverat, nempe petiarum 30. in Marcam, continentem 10, Lothonos &

3
& 12. denarios, haftenus in conspectum publicum non
prodijisse, quin potius animadvertere licuit, quod illi
tam pondere quam ligâ deteriores Orthones, proce-
dente tempore, abundantius in promiscuo usu esse cœ-
perint: unde magna exoritur præsumptio, id gen⁹ Ortho-
num clanculum, per quosdam privatos, anteriori seu
primo typo monetali percuti, & sensim obtrudendo
divulgari.

Orthones, qui durante bello ad hoc usq; tempus
in Dueatu Prussiae & Gedani cusi sunt, continent argen-
ti puri in Marca integros undecim lothonos, juxta Mo-
netariam comissionem, de Anno 1623. & fiunt ex Marca
petiae 30. Marca pura expenditur pro 26. flor. $5\frac{1}{2}$. gr.

Contra novi Orthones Polonici continent in Mar-
ca argenti puri lothonos 10. cum 4. denarijs, & fiunt
ex Marca petiae 32. Atq; ita Marca argenti puri ex-
penditur pro - 30. flor. Differunt ergo hi novi Ortho-
nes ab Orthonibus Regiomontanis & Dantiscanis -- 3.
flor. $24\frac{1}{2}$ gr. Facit in florenos Centum. 15. flor. 27. gr.

Qui itaq; 100. florenos habet in novis Orthoni-
bus Polonicis, quoad verum pecuniae valorem flore-
nos 15. grossos 27. minus habet, quam qui 100. flore-
nos in Dantiscanis & Regiomontanis Orthonibus pos-
sidet.

Id lucrum 15. florenor. & 27. grossor. de Centum
pellice

pellicere potest Monetarios, ut non tantum Thaleros, sed etiam Dantiscanos, Regiomontanos, & Orthonos veteres Polonicos conflent, & in hoc novum genus Orthonum transmutent.

Sexgrosfi, Trigrosfi, Sesquigrosfi, vigore factarum circa nuperam Monetariam Commissionem declarationum, plane non debuerunt cudi. Effective autem compertum habetur, quod Bydgostia, & alibi in Regno, novorum Sexgrosforum maxima cudatur quantitas, quæ passim divulgatur tam in Regno, quam in hac Regali Prussia, longè majori cum lucro Monetariorum & perniciosiori cum damno Regnicolarum, quam uti in Orthonibus paulo ante deductum est.

Veterum Sexgrosforum 54. particulae faciunt Marcam, quæ continet argenti puri $7\frac{1}{8}$ lothonos, Expenditur Marca pura pro - 24 flor. $7\frac{1}{2}$ gr.

Novorum Sexgrosforum particulae 58. constituent Marcam, quæ in se continet argenti puri tantum 6. lothonos. In his Marca argenti puri expenditur pro — — — — 31. flor.

Atq; ita amplius quam in veteribus. 6. fl. $22\frac{1}{2}$ gr.

Facit in florenos 100. — — — — 28. fl. 3. gr. $13\frac{1}{2}$ 8

Quos 28. flor. 3. gr. $13\frac{1}{2}$ 8 Monetarius de centum florenis lucratur, & Regnicolæ eam summam de iisdem perdunt. Singulae autem petiæ novorum Sexgros-

grosforum in vero valore 1. gr. 5. 8 minus habent,
quam petiæ veteres.

Veteres Trigrossi, qui hactenus in promiscuo u-
su fuerunt, continent in una Marca lothonos 7. ar-
genti puri. Ex Marca fiunt particulæ 108. Marca
pura expenditur pro 24. flor, 18. gr.

Novorum Polonicorum Trigrossorum ex una
Marca fiunt particulæ, 120. in Marca sunt 6. Lo-
thoni argenti puri. Marca pura expenditur.
pro — — — — — 32. fl. — —

Atq; ita amplius quam in veteribus — 7. fl. 12. gr..
Deteriores sunt veteribus in flor. 100 — 30. fl. 25. gr

Sesquigrossi, dicti Pultoraki, quibus hactenus ufi
fuimus promiscue, habent argenti puri Lothonos
 $5\frac{13}{16}$. Marca argenti puri expenditur pro — — 26. fl.
25. gr. 3. 8.

Hoc tempore in Regno Poloniæ novi Sesquigros-
si cuduntur. Quorum petiæ $185\frac{5}{8}$ constituunt Mar-
cam. In Marca sunt argenti puri lothoni $4\frac{1}{2}$. Mar-
ca pura expenditur pro — — 33. flor. — —
atq; ita amplius quam in veteribus 6. fl. 4. gr. 15. 8.
Facit in 100. flor. — — — 25. fl. 20. gr. 2. 8.

Si ista omnia probe considerentur, facile inde ta-
lis fit conclusio, quod brevi tempore non Thaleri
duntaxat, sed quoq; veteres Orthones, Sexgrossi, Tri-
grossi, & Sesquigrossi intercipientur, conflabuntur, &
in

in depravatas species transformabuntur, maxime in novas illas sexgrossales & trigrossales, quandoquidem in illis damnum est Regnicolarum & lucrum Monetariorum flor. 28. In istis vero flor. 30. gr. 25. in florenos 100. nempe si cum veteribus Sexgrossis & Trigrossis respective conferantur.

Hæc damna tam Publicum quam quilibet privatus sentiet 1. in Reditibus, & proventibus. 2. in emtione rerum omnium quibus Publicum pro conservatione Status, & quilibet privatus pro necessaria sui sustentatione indiget.

Qui antehac in reditibus habuit florenos 100. hoc tempore, quando solutio ipsi fiet in novis Sexgrossis, revera non amplius percipiet, quam flor. 72. Si vero ipsi fiat solutio in novis trigrossis, loco 100. florenor. recipiet florenos 69. gr. 5. & sic proportionaliter in reliquis sortibus ante specificatis.

Unde & precia rerum necessario augebuntur; & si qui Thaleri vel aliæ sortes ponderis & ligæ veteris conflationem effugiant, necesse est, ut talium, uti quoque Ducatorum Ungaricalium valor excrescat, eo usque donec verum valorem Monetæ depravatæ adsequantur. Quod experientia omnium temporum satis docuit. Et jam nunc Cracoviæ & in alijs Regni Civitatibus sex grossi in Thaletum, duodecim vero in Ducatum pro super-

superpondio dantur, quando quis tales species cum illis sortibus, quæ modo in Regno cuduntur, permutare intendit.

Quod quidam arbitrantur, Precia rerum per leges & Constitutiones Regni ad certam normam redigi in ea; contineri posse; ea erronea & absurda est opinio. Etenim impossibile est, istiusmodi Leges & Constitutiones in Observantiam deducere; nisi quis velit Regnum Poloniae & Provincias annexas extra omne plane commercium ponere. Non enim invenietur Mercator aliquis adeo delirus, qui pro mercibus probis improbos nummos domum reportare, aut in huiusmodi regione velit negotiari, ubi nihil commodi, plurimum vero damni certi & inevitabilis habeat expectandum.

Quæ breviter ita deducta manifeste demonstrant, in quanta damna Regnum Poloniae & eo pertinentes Provinciae coniiciantur per novas cum argento ligatas sortes Monetales, uti nunc in Regno cuduntur. Possent & alia damna ac præjudicia inde provenientia demonstrari, nisi iustis de causis brevitati esset studendum.

Longe autem ista non adæquant immane illud damnum, quod ex cupreis Solidis proficiscitur, quorum incredibilis copia intra Regnum cuditur, iisque omnia fere implentur, ac velut inundantur.

Conclusum equidem fuit circa sæpe memoratam Commissionem Monetariam de Anno 1659. ut duæ Milliones istiusmodi solidorum cuderentur, ex quibus Respublica speciale aliquod commodum, quod tunc quoq; disiniebatur, posset percipere.

Compertum autem est, solidos illos cupreos intra Complexum Regni non retineri, sed in Terras Prus-
siae invehiri, contra sæpe repetitas declarationes. Tum & alia diversa emerferunt variorum abusuū præjudicia quæ si circa Commissionem, sic satis festinanter expeditam, nec prævideri singula, nec mature accurateq; considerari omnia potuerunt, id vero excusationem facile merebitur.

Quo circa injuste faciet, si quis de quovis Reipublicæ Cive honesto ac cordato, cui incolumitas Reipublicæ & tot Millionum fidelium & bonorum Incolarum Regni & annexarum provinciarum curæ cordiq; est, maligne sentiat, ipse vitio vertat, quod id sedulo & industrie det operam, quo & ipse extremum hoc exitium, certamq; ruinam evitet, seq; indemnem præstet, & fideliter alios de tanto malo præmoneat.

In primis occasionem huic rei præbuit scriptum quoddam Polonicum, nuper typis passim divulgatum, sub titulo: Informacia *względem Szelagow*, captiose adornatum, ad fucum imperitis faciendum in re aperta.

Ut

Ut recto ordine procedatur, conducet, ut 1. breviter deducatur, quale damnum revera ex illis cupreis solidis publice ac privatim enascatur. Et deinde 2. ut Objectiones atq; incrustationes, per quas Informator pravum hoc commercium defendere intendit, refellantur, pariterq; detegantur intercurrentia Absurda.

Damnum summarie in eo consistit, quod is, qui 100. florenos in istis novis cupreis solidis accipit, in vero valore nihil amplius quam 15. flor. penes se habeat: adeo, ut in 100. florenis perdantur floreni 85. & quidem juxta ipsissima Informatoris præsupposita, qui præcipue tria præsupponit.

Primo, quod talium solidorum cupreorum 150. petiæ seu particulæ faciunt Marcâ unam. Quod ita esse ipsi concedatur, quandoquidem negari non potest ejus generis aliquos reperiri; quanquam pleriq; longe sint leviores, sic ut petiæ 160. 170. & fere 180. Marcâ constituent. Sed transeat hoc, concedaturq; Informatori, ut 150. petiæ computentur in Marcâ.

Secundo præsupponit Informator quod 16. Marcarum idem pondus sit cum pondere 8. librarum. Cum tamen sit satis cognitum quod una libra $2\frac{1}{2}$ Lothonis & paullo amplius duabus Marcis præponderet. Unde 16. Marcæ tantum efficiunt $7\frac{1}{2}$ libras, & non plus. Verum & hoc præsuppositum ipsi conceditur, itâ tamen ut quod in libra

una amplius existit, quam in Marcis duabus, id ipsi imputetur pro Intertrimento metalli, quod ex conflatione solet provenire.

Tertio præsupponit, quod libra cupri computari debeat pro grossis 15. dum precium cupri in Marcis 16. computat ad flor. 4. Ex quo sequitur, quod cuprum, ex quo 100 flor. solidorum cupreorum conficiuntur, sit librarum 30. libra pro 15. grossis computata fiunt flor. 15. Huic addi debent, quos informator Thesauri Regni pro lucro imputat, floreni 36. de 100. florenis; deinde pro sumptibus Monetariis aliisque floreni 10. cum grossis $22\frac{1}{2}$ in florenos 100. Qui sumtus accurate & satis largiter computati sunt, prout demonstrari poterit; in primis postquam de intertrimento jam antea ipsi satisfactum.

Ex antecedentibus sequens fit computus.

Cuprum pro 100. flor. constat	—	15	flor.	—	—	—
Thesaurus lucratur	—	—	36.	flor.	—	—
Monetales & alii sumptus	—	—	10.	flor.	22.	gr. 9. 8

Summa 61. flor. 22. gr. 9. 8

Monetarius itaque supra precium cupri & sumtus omnes, sibi lucratur — 38. flor. 7. gr. 9. 8

Summa 100. flor. — —

Ex quo fit manifestum, Monetarii lucrum ex solidis cupreis superare lucrum Thesauri. Quod vero Thesaurus lucratur, minime compensare potest enorme

me illud damnum fl. 85. in fl. 100. quod ad unumquemque, qui hujusmodi pecuniam recipit, necessario redundat. Insuper & hoc considerandum, quod præter binas illas circa Commissionem placitas Milliones, etiam aliæ binæ Milliones, vel plures fabricari, & in Poloniam invehiri possint; unde nullum ad rationes Thesauri lucrum proficiscetur. Sed de hoc circa Informationis refutationem agetur pluribus.

Quemadmodum jam evictum est, ex 100. florenis solidorum cupreorum in vero valore cupri tantum superesse possessori flor. 15. atque ita flor. 85. ex flor. 100. amitti: Sic inde sequitur, quod, quando Millio eorundem solidorum juxta cupri valorem venditur, in qua sunt cupri 2500. Centenarij, computando Centenarium ad flor. 60. recipiantur pro

tota massa	—	—	—	flor.	150000
Amittuntur in una Millione.				flor.	850000

	Summa	flor.	1000000
In duabus Millionibus damnum est.	flor.	1700000	
Monetario lucratur ex una Millione	flor.	382500	
ex duabus Millionibus.	flor.	765000	

Supereſt, ut ipſa Inſormatio ſuper ſolidis, quæ nuper idiomate Polonico per Typum in lucem data eſt, examinetur, & abſurditates in ea contentæ detegantur.

Principio Informator instituit comparationem inter solidos Sveticos, qui à multo jam tempore intra Regnum fuere in usupromiscuo, & inter novos istos cupreos, & satagit persuadere, quod novi isti solidi cuprei non solum bonitate sua Sveticos superent ad $40\frac{3}{4}$ fl. in Centum; verum etiam, quia Resp. nihil lucri percipit ex solidis Sveticis, ideo Polonicos cupreos Reip. ad flor. $76\frac{5}{8}$ in Centum minus esse damnosos, quam sunt Svetici. Quod Autor mirifica admodum ratione demonstrare laborat.

Præsupponit ex Polonicorum solidorum 150 petiis unam Marcam constitui, quæ efficiat grosos 50. Ita ut 16. Marcæ expendantur pro — fl. 26. — gr. 20. — Pro cupro esse computandum — fl. 4. — — Amitti itaq; in fl. 26. gr. 20. — — fl. 22. — gr. 20. —

Hæc omnia ipsi conceduntur, prout ea ipse posuit. Sed sequitur ex proprio illo ipsius præsupposito, quod si quis recipiat 26. fl. 20. gr. in solidis cupreis, in iis damnum sentiri 22. fl. 20. gr. Atq; ita de 26. fl. 20. gr. quoad verum metalli valorem, duntaxat 4. flo-
nos salvos habere.

Ex aduerso præsupponit Informator, 360. petias Sveticorum solidorum constituere Marcam unam, quæ in se contineat argenti puri, 1. lothonium & 3. denarios. In 16. Marcis istiusmodi Sveticorum solidorum,
rum,

rum, quæ expenduntur pro 64. fl. reperiri argenti puri Marcam unam, & tres lothonos. Computando Marcam purum ad 24. fl. fieri

	fl. 28.	—	gr. 15.
Cupri precium in illis esse	fl. 3.	—	— 20.
Summam esse	fl. 32.	—	— 5.
Amitti itaq; in 64. florenis	— fl. 31	—	— 25.
	fl. 64.	—	— —

Quod ad pondus, seu bonitatem extrinsecam at-
tinet, conceditur particulas 360. solidorum Svetico-
rum farere Marcam unam. At vero circa ligam seu
bonitatem intrinsecam, compertum est, quod non 1.
loth. 3. 8. sed 1. loth. $5\frac{1}{2}$ 8. argenti puri in una Marca eo-
rundem solidorum contineantur, quod deducetur po-
stea. Sed ponatur hoc quoq; tantisper; nempe non
aliter se habere bonitatem intrinsecam, quam uti ipse
præsupponit Informator; tamen ex computo, quem
ipse instituit, dilucide apparet, quod in 64. florenis
Sveticorum Solidorum aliquanto minus quam dimi-
dium nempe 31. fl. 25. gr. amittantur, & quod is, qui
florenos 64. in solidis Sveticis recipit, in iusto valore
metalli salvos habeat fl. 32. gr. 5.

Informator ponit consequenter: quia in 16. Mar-
cis solidorum Sveticorum amittuntur 31. fl. 25. gr. in
totidem vero Marcis solidorum cupreorum tantum
fl. 22.

fl. 22. gr. 20. ideo rem esse evidentem, minus esse
damnum amittere 22. fl. 20. gr. quam amittere 31. fl.
25. gr.

Mera hæc est Sophistica. Satis quidem manife-
stum est, damnum 31. fl. 25. gr. majus esse damno flor.
22. 20. gr. Sed contra reputando, quis tam simplex
est, qui non animadvertat minus esse habere flore-
nos 4. quam habere fl. 32. 5. gr. De florenis 26. & 20.
gr. solidorum Polonicorum perdo fl. 22. gr. 20. &
tantum salvos habeo 4. fl. hoc est ne quartam quidem
partem ejus quod antea habui. At vero, ex ipso In-
formatoris præsupposito, de 64. fl. solidorum Svetico-
rum perdo 31. fl. 25. gr. salvos itaq; habeo 32. fl. 5. gr.
hoc est paullo plus quam dimidium ejus quod recepi.

Cui jam persvadebitur, cupreos Polonicos solidos,
in quibus amitto plus quam tres quartas partes totius,
superare bonitate sua fl. $40\frac{3}{4}$ in 100. solidos Sveticos
in quibus non amitto totum totius dimidium? Aut
quis credet, minus esse damni, si de 100. fl. 15. flr. sal-
vos habeam, quam quando de 100. fl. ultra 50. fl. pe-
nes me retineo?

Verum enimvero per Probas authenticas com-
pertum habetur, uti antea paucis fuit indicatum,
quod Marca solidorum Sveticorum non 1. Loth: 3. 8.
sed 1. Loth: $5\frac{1}{2}$ 8. argenti puri contineat. Quam
Pro-

bam in ulteriori deductione, potius quam præsuppo-
situm Informatoris sequi, conveniens esse videtur.

Facilioris tamen computationis causa ponantur 1.
Loth. 5. 8. & fiat inde computus, qui sequitur.

Petæ 360. solidorum Sveticorum constituunt Mar-
cam unam. Marca expenditur pro 4. florenis. Argen-
ti puri in una Marca sunt 1. Lothonus. 5. 8. Expendun-
tur 16. Marcæ pro fl. 64. continentibus intra se argenti pu-
ri Marcam unam & 5. Lothonos.

Computando M. argenti puri a. 24. fl. — 31. — 15.

In cupro $6\frac{1}{2}$ lb. a 15. gr. — — — fl. — 3. — 12.

Damnum ergo est — — — fl. — 29. — 3.

fl. — 64. —

16. Marcæ Solidorum Polonicorum, juxta Infor-
matoris præsuppositum, quod ipsi concessum ante
fuit, expenduntur pro — — — fl. 26. gr. 20.

Cup., quod in illis est, cōput. pro fl. 4.

Damnum, quod inde exoritur fl. 22. 20. gr.) fl. 26. gr. 20.

Si jam invicem ponatur calculus, deprehenditur,
quod in fl. 64. Solidorum Sveticorum damnum sit
 $29\frac{1}{10}$ fl. in 64. vero fl. novorum Cupreorum Solido-
rum ex fl. 64. amittantur fl. $54\frac{2}{5}$.

Si quis cognoscere desideret, quantum utriusq;
generis solidi inter se in 100. fl. differant, is jam scire po-
terit ex Informatoris præsupposito, in 100. fl. Solido-

rum Cupreorum esse 30. libras cupri, & computando
libram pro 15. gr. inde fieri — — fl. 15.

In 100. fl. Solidorum Sveticorum, juxta Probas
probatas sunt argenti puri 2 Marcæ & 13. denarij;
computando Marcam pro 24. fl. fiunt fl. 49. 6. $10\frac{1}{8}$
Cupri precium in 100. fl. — — fl. 5. 9. $6\frac{6}{8}$

Summa fl. 54. 15. $16\frac{7}{8}$

Eat nunc Informator & contendat persuadere im-
peritis; Quod solidi, in quibus de 100. fl. amitto fl 85,
meliores sint fl. 40 $\frac{3}{4}$ in Centum, illis solidis, in qui-
bus de 100. fl. tantum 46. fl. circiter amitto.

Expresse autem præcustoditum & manifestatum
esto, ista hoc modo non deduci, ac si solidi Svetici es-
sent probandi aut laudandi; quos potius pro prava ad-
modum moneta reputandos, eorumq; extirpationem,
ut & alterius cujuscunq; depravatæ monetæ, exoptan-
dam esse, nemo bonus negabit. Sed superiora eo
saltem sine ita demonstrata sunt, ut informatoris in-
congruæ comparationes, & absurda assertiones tan-
to dilucidius in conspectu ponerentur.

Ut vero illas absurditates incrustet Informator,
postulat, ut discrepantiæ ex pondere, non ex valore
desumantur. Quod si obtineret, vicisset. Nemo
autem adeo simplex est, qui non intelligat, magnam
esse differentiam inter 16. Marcas puri puti cupri, qua-
rum

rum precium est fl. 4. & totidem Marcas, in quibus sunt una Marca, cum 6. Lothonis argenti puri, cujus precium est fl. 31. gr. 15. præter cuprum, quod cum argento illo est ligatum.

Præterea Informator deluctionem suam illo potissimum prætextu justificare cupit, quod Thesaurus de 100. fl. solidorum Polonicorum 36. fl. de Sueticis vero solidis nihil omnino lucratur. Sed jam ante indicatum fuit, id lucrum non esse magnopere considerandum, præ immensis damnis, quæ ex istiusmodi prava moneta publice ac privatim existere necesse est, De quo infra pluribus agetur.

Id vero Informator sedulo cavet, ne vel verbulo attingat illos 38. fl. 7. gr. 9. 8. quos Monetarij de 100. fl. cupreorum solidorum sibi lucrantur, detractis jam impensis omnibus, ut supra demonstratum est.

Porro contendit Informator, argentum, cujus exigua quantitas in minutis nummis cum cupro ligata est, non posse separari nisi per impensas, quæ verum istius argenti valorem exsuperent; Immo id plane evanescere & perire, velut si quis duos congios vini triginta congiis aquæ affundat, & deinde vinum postulet ab aqua secernere.

Contra vero affirmant, qui operas igniarias fre-

quantant, & metalla secernere probe callent. non magna esse artis, de 100. fl. Solidorum Sueticorum fl. 49. gr. 6 den. 10 $\frac{3}{8}$ argenti puri, quod in illis 100. fl. existit, per vim ignis separare: & haut-dubie ignorare Informatorem, quod non raro ducentæ immo trecentæ Marcæ metallorum ligatorum uni magno catino, seu foco secretioni metallorum adaptato simul imponi, atq; ita possint separari. Sumtus quidem aliquos ad eam rem requiri; qui tamen quintam partem valoris separati argenti non excedant.

Simile de Vino aquæ affuso nulla ratione quadrat ad ligaturam metallorum. Neq; enim ignis operari quicquam potest, ut vinum ab aqua secernatur, licet operetur separationem argenti a cupro. Et si isti Simili locus esse debet, jam inde sequetur, quod nulla detur metallorum separatio licet pari quantitate conflatorum. Neq; enim repertus est hactenus qui quindecim congios vini a quindecim congiis aquæ idonee atq; effective secreverit.

Ait Informator, nullum ex Sueticis solidis lucrum vel commodum præsupponi posse, licet in officinas Monetales delatis plus apponatur argenti, & inde nummi ad ligam sesquigrossorum, aliarumve specierum cudantur. Cujus opinionis duas profert rationes. 1. Quia non invenietur Monetarius qui facul-

facultates tantas habeat ut septem vel octo Milliones Svecicorum Solidorum (tantundem enim in Poloniam investum fuisse præsupponit) possit coëmere. 2. Quia impossibile est, tantum conquirere argenti, quantum ad ligandam adeo grandem Metalli quantitatem opus futurum est.

Sed responderetur. I. Non necesse esse, ut omnes solidi Svecici, intra Regni fines reperiundi, simul semelq; coëmantur; neve, ut Monetarius uno tempore omnes fornaci separatoriæ imponat; cum id successive fieri possit, prout summæ modicæ, per intervalla, acquiri possunt. Sic enim argento illo puro, quod ab una summa secrevit, aliam iterum solidorum summam, ad probam grossorum vel sesquigrossorum ligare, idq; toties quoties repetendo, pecuniam pecunia acquirere, argentum semper reperire, & tandem sensim septem vel octo Milliones, (si verum est, tantundem inveniri) ad se avertere, & transmutare poterit.

Profert Informator exempla Principum externorum, inprimis Regis Galliæ, qui monetam ex puro puro Cupro cudi faciunt. Sed circa hoc duo præcipue notanda sunt. 1. Vix inveniri regionem aliquam, in qua moneta adeo vilis tanta fabricetur quantitate, ut memorabilium quoq; summarum solutiones inde fiant; sed fere ideo tantum cuditur, quo usibus plebis, &

pauperculorum ad necessitates quotidianas subseruiat, & in summarum minuciorum persolutione cæteris monetæ sortibus loco supplementi sit. Quomodo autem non pauci hoc tempore in Polonia, circa solutiones, solidis istis cupreis utantur, experientia docet, & magis docebit in posterum, quando omne cuprum, quod adhuc sub malleo est, erit elaboratum. In Svecia sane solutiones sæpe fiunt in moneta cuprea, sed illa, quoad pondus, seu bonitatem extrinsecam, ejus semper valoris est, ut, licet inde athena conficiantur, nullum tamen sit damnum. 2. Monetæ cupreæ, quam cudi curavit Rex Galliæ, 4. particulæ in usu promiscuo ejus sunt valoris, cujus est sesquigrosus Polonicus. Singulæ autē particulæ habent pondus trium solidor. Polon. cupreorum. Illa itaq; moneta cuprea Gallica in 100. fl. continet libras cupri $87\frac{1}{2}$, computando libram pro 15. gr. efficiuntur 43. fl. $22\frac{1}{2}$ gr. Multum ab illa distat Polonica moderna, qua tantum 15. fl. in cupro continentur in 100. florenis.

Addit Informator, prudenter esse excogitatum, ut moderni solidi Polonici ex mero cupro fierent, ne propter gravitatem ponderis Exteri aliunde similes inveherent, quod propter impensas invectionis nihil lucri sint percepturi.

Quam absurdum id sit, ex eo apparet, quod ipse
In-

Informator asserit, prope ad 8. Milliones Solidorum Svecicorum in Poloniam fuisse inuectas, quorum bini aliquanto minoris sunt ponderis, quam unus Polonicus, neq; ex 100. fl. plus lucri est quam 46. fl. Quis exterorum non tentaret saltem dimidiam quantitatem cupreorum solidorum ad formam Polonicæ monetæ effigiatorum importare, ex quibus lucrum esset 85. fl. in 100. fl. grande enim hoc lucrum invectionis sumptus largissime compensat.

Notandum autem præcipue est, quod Warsaviæ quidem typus seu character monetæ modernis cupreis solidis inuectitur. Cuprum vero ad characterem illum recipiendum adaptatur & elaboratur tam in districtu Olivenfi prope Gedanum, quam in Silesia, & prope Hamburgum ac Lubecam ubi Cuprū in officinis ferrariis extrūdatur, secatur in laminas, per cylindros ad levigationem devolvitur, postremo ferramenti in orbiculos, seu particulas convenientes rotundatur. Notum enim est, quod istiusmodi orbiculorum in præfato tractu Olivenfi plurimi Centenarij præparati, & curribus Warsaviam sint devecti. Sic quoq; compertum habetur, Lubeca atq; Hamburgo anno superioris, usq; ad 14. Febr. anni præsentis, 660. Centenarios ejus generis orbiculorū Gedanum mari advectos, atq; inde terra Warsaviam fuisse transportatos. Ex Silesia
ma-

magna quoq; copia eo convehitur, partim in orbiculis, partim in laminis, quibus in orbiculos concisis postea typus monetalis incutitur. Ante aliquot hebdomadas quindecim grandia vasa, qualibus pruna Ungarica devehit solent, repleta istiusmodi Silesiacis laminis, sed, quia orbiculi Warsaviæ jam fuerant excisi, omni ex parte perforatis, Gedanum Warsavia devecta fuerunt, ut in vicinia conflarentur, inq; laminas levigarentur, quo denuo inde orbiculi fieri, illiq; Warsaviam ad recipiendum characterem Monetalem revehi possent.

Hic consideret, qui sensum communem habet, si Monetarii, qui intra Regnum sunt, laminas & orbiculos e longinquo in Regnum curribus invehere, imo vehere, ac revehere, & nihilominus plurimum possunt lucrari: cur non auderent exteri solidos similes, characteris ac typo effigiato insignitos, importare, maxime quia Thesauro illos fl. 36. de fl. 100. non persolvent, sed eos ipsi sibi lucrabuntur?

Hæc vero est illa potissima consideratio, cur lucri, quod Thesaurus Regni ex duabus Millionibus, intra Regnum & M. D. L. cudendis, expectat, non æque debeat haberi ratio, quam incredibilis damni, quod ex Millionibus (quæ tam intra quam extra Regnum, ultra placitas duas Millions, cudi possunt) est metuendum, maxima cum perniciæ Publici & privatorum; nullo Thesauri emolumento, Sub-

Subjungit Informator, aliás quoq; difficile esse imitari solidos Polonicos cupreos, id vero impossibile esse non affirmat.

Primò enim ipsa dicat ratio, longe facilius esse, ex uno metallo, uti ex puro puto cupro, solidos formare, quam eos ex argento & cupro ita ligari, ut in una Marca iusta Proba 1. Lothoni & 5, den. coincidat.

Secundò absurdum est, quod typus monetalis Polonicus non æque artificiose ab aliis possit effigiari. Monetarii Polonici sine dubio non unius sed plurimum opera ad suos illos typos monetales conficiendos utuntur, neq; possunt ignorare, quod Aurifabrorum ita dicti Socii ad idæque idonei aptiq; reperiantur, sive illi sint Germani aut Silesiaci, sive Poloni & Itali.

Postremo Informator proponit consilium seu medium, Sveticos nempe solidos ad minus redigendi precium quo tam eorum in vectio impediatur, quam Reipublicæ aliquod exinde conficiatur commodum. Sed hoc consilium absolute ad lucra Monetariorum Regni directum est. Si enim Svetici solidi minoris fiant valoris per aliquam legem, quam qui est novorum Polonicorum, proclive foret Monetariis Polonicis, mediantibus novis solidis Polonicis Sveticos omnes ad se convertere: nec postea ipsis defutura esset ars, atq; ratio, argentum a cupro compendiose separandi, intra

anni spatium nullis amplius solidis Sveticis intra Regnum comparituris.

Præsupponatur Sveticos solidos redigi ad medietatem valoris, qui nunc est, hoc pacto Monetarii pro 100. fl. solidorum Polonicorum acquirerent 200. flor. Sveticorum solidorum, in quibus continenter 4. Marcæ. 1. Loth 10 8. argenti puri. Computando Marcam pro 24. fl. fiunt 98. fl. 13. gr. $2\frac{1}{4}$ 8. Cupri valor, quod in iis est, efficit 10. fl. 18. gr. $13\frac{1}{2}$ 8. fit inde summa 109. fl. circiter. Qui fl. 109. acquirererentur pro 15. fl. quot, quoad intrinsecâ bonitatem in fl. 100. cupreorum solidorum continentur. Posterius hoc lucrum, prius longe superabit.

Sitantum lucri ex Sveticis solidis proveniet, quanto plus emolumenti homines lucripetæ sibi comparabunt, ubi Thaleros, bonæq; notæ Orthonēs, & alias argento ligatas species, cupreis solidis permutaverint. Licet enim duplum dederint in moneta cuprea, pro simplo monetæ argenteæ, aut argento ligatæ, lucrum tamen incredibiliter magnum erit. Tandemq; (nisi huic malo tempestive obvietur) necessario eveniet, ut omnis moneta aurea, argentea, aut argento ligata, maxime illa, quæ melioris notæ est, ex Polonia exterminetur, fiatq; Orbis Polonicus, Orbis plane cupreus.

Infor-

Informator Discursum suum hoc concludit epiphonemate: Regnum Poloniæ tandem aliquando agniturum, quantum commodi ad Rempublicam ex moderni solidis profluxerit.

Supra indicatum est, præsumtum ex novis solidis Reip. commodum minus esse commodo Monetariorum, nullaq; ratione cum damnis enormibus conferri posse, quæ publice privatimq; omnia pessundabunt.

Damna privatorum ex ante-deductis abunde manifestantur; nihilominus, per subsequens obviæ simplicitatis exemplum, in superfluum demonstrabitur.

Aliquis Regnicola habet aliquot athena, 100. circiter librarum, quæ vel usu corrupta, vel aliàs ipsi duplicent, ea Monetariis vendit 50. fl. computando libram pro grossis 15. solutio ipsi fit in istis novis solidis cupreis, quæ (si exactissime examen instituatur) revera nihil amplius quam 14. libras efficiunt. Si jam idem Regnicola velit ab opifice nova athena, prout sibi melius videbitur, confici, pro 100. libris veterum athenorum, 14. libras novorum reportabit, & insuper pro opificis mercede 5. grossos persolvat in singulas libras.

Confido, per supra deducta abunde atq; evidenter esse evictum, pravæ monetæ diversarum fortium

rium necessario & quantocyus ponendum esse obic-
cem. Quomodo autem id fieri debeat, quave ratione,
bona, per omnes species, moneta passim introducenda
fit; id vero illud est, quod unusquisq; honestus corda-
tusq; Reip. Civis, qui vel sententiæ dicendæ in Rep.
vel consilii suppediandi jus habet, serio ac tem-
pestive expendere, & quod maxime saluta-
re esse existimaverit, in commune
debet conferre.

